

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ

Η ΝΟΜΙΚΗ, Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ
ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ

Ἰὺπό

ΠΕΤΡΟΥ ΛΙΝΑΡΔΟΥ

Ἡ πολὺπλευρος καὶ διαφωτιστικὴ προβολὴ τοῦ θέματος «Εὐθανασία» ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς χθεσινῆς δημοσίας συζητήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Εὐγονικῆς. Ἡ σημασία τοῦ προβλήματος—τόσον ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ὅσον καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴν πλευρὰν—ἀλλὰ καὶ ἡ σύνθεσις τῆς ομάδος τῶν συζητητῶν, προεκάλεσαν πρωτοφανὴ κοσμοσυρροήν. Ἡ αἰθούσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν, ἀρκετὴν ὥραν πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξιν τῆς συζητήσεως, εἶχε κατακλυσθῆ ἀπὸ 1000 καὶ πλέον ἀκροατὰς, ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ ἑκατοντάδες παρηκολούθησαν ὄρθοι. Μεταξὺ τοῦ ἀκροατηρίου ἦτο ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου κ. Γ. Παπανδρέου, μεγάλος ἀριθμὸς Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, καθὼς καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, τῆς Θέμιδος καὶ τοῦ Κλήρου. Ἐπίσης σημαντικὸν ποσοστὸν τοῦ ἀκροατηρίου ἀποτελεῖτο ἀπὸ φοιτητῶν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Εὐγονικῆς Καθηγητῆς κ. Ν. Λούρος εἰς σύντομον εἰσηγήσιν του καθώρισε τὸν σκοπὸν τῆς δημοσίας συζητήσεως ἐνὸς τόσον πολυπλόκου θέματος, δηλαδὴ τὴν προβολὴν καὶ ὄχι τὴν λύσιν, μὲ ἄξονα τὸ πρόβλημα ποῦ ἀντιμετωπίζει ὁ ἰατρός, ἐὰν δηλαδὴ ἔχη τὸ δικαίωμα καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας εἶναι δυνατόν νὰ ἀποβῆ «ἐκτελεστικὸν ὄργανον» ἐνὸς ἀνάταξ πάσχοντος ἀτόμου.

Ὁ Ὑφηγητῆς τῆς Παιδιατρικῆς κ. Σπ. Δοξιάδης ἀνεφέρθη εἰς τὸ θέμα ὅπως τὸ ἀντιμετωπίζουν οἱ παιδίατροι, καὶ μὲ πυρῆνα τῶν ἀπογόνων του τὸ ἐὰν ἔχη δικαίωμα ὁ ἰατρός νὰ δίδῃ τέρμα εἰς τὴν ζωὴν ἐνὸς καταδικασμένου παιδιοῦ, ἔθεσε καὶ τὴν ἀφετηρίαν τῆς σχετικῆς διώρου συζητήσεως. Ἀκολούθως ὁ δημοσιογράφος κ. Θ. Παπακωνσταντῖνος ἀνεφέρθη, ἐν συντομίᾳ, εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς εὐθανασίας, τόνισας ὅτι ἀπὸ τεσσάρων αἰῶνων ἀπέτελεσεν αὕτη κίνητρον διὰ στοχαστὰς καὶ φιλοσόφους. Ὁ κ. Παπακωνσταντῖνος ἐπεσήμανε τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐξέτασιν τοῦ θέματος τοῦ Θωμᾶ Μοῦρ, τοῦ Βάκωνος, τοῦ Ἐρνέστου Χαϊκελ, ὑπεγράμμισε δὲ ἐνδεικτικῶς τὴν ἔκδοσιν, κατὰ τὸ 1919, ἀπὸ Γάλλον ἰατρὸν ἐνὸς βιβλίου περὶ τῆς

τέχνης τοῦ θανάτου (τεχνικῆς τῆς «βοηθημένης» αὐτοκτονίας). Κατὰ τὰ τελευταῖα 40 ἔτη ἐσημειώθη εἰς διαφόρους χώρας κινήσις πρὸς νομιμοποίησιν τῆς εὐθανασίας, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν ἰδρῦθη καὶ «Ἐταιρεία Εὐθανασίας». Ἐπίσης ἐτόνισεν ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῶν ποικίλων κινήσεων εἰς διαφόρους χώρας, οὐδὲν κράτος ἔχει ἐφαρμόσει νομοθετικῶς τὴν εὐθανασίαν, πλην τῆς Χιτλερικῆς Γερμανίας, ὅπου δύο ἡμέρας πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ἐξεδόθη διάταγμα ἐκκαθάρισεως τῶν παθητικῶν καὶ ἀνικάνων ἀνθρώπων στοιχείων, μὲ κατάληξιν τὰς τρομερῶν διαστάσεων ἀπανθρώπους ἐνεργείας τοῦ ναζιστικοῦ καθεστώτος.

ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Καθηγητῆς τῆς Νομικῆς κ. Ἄλ. Τσιριντάνης ἀνεφέρθη εἰς τὴν νομικὴν πλευρὰν τοῦ θέματος, εἶπε δὲ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Ποινικὸς Κώδιξ ἀναγνωρίζει τὴν εὐθανασίαν ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς «ἀνθρώποκτονίας ἐν συναιέσει» ἐφ' ὅσον συντρέχουν τρεῖς θεμελιώδεις παράγοντες (ἐπιμονὴ τοῦ πάσχοντος, ἀνίατον νόσημα, ἐνέργεια τοῦ ἰατροῦ ἐξ οἴκτου). Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς τὸ δικαστήριον ἔχει τὴν δυνατότητα ἐπιβολῆς ποινῆς φυλακίσεως ἀπὸ 10 ἡμέρας ἕως 5 ἔτη. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Π.Κ. ἀποτελεῖ συνάρτησιν τῆς ἀναλόγου ἐξελίξεως τῶν νομοθεσιῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Ἀκολούθως ὁ Καθηγητῆς τῆς Θεολογίας κ. Κ. Μπόννης προέβη εἰς τὴν θεωρητικὴν τεκμηρίωσιν τῆς θεολογικῆς ἀπόψεως—ρητῶς ἀπορριπτικῆς—διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἀποσπασμάτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ κ. Μπόννης εἶπε χαρακτηριστικῶς ὅτι ὑπάρχει τεράστιον χάσμα μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως, καὶ ἀκολούθως προέβη εἰς ἐξέτασιν τοῦ θέματος ἀπὸ καθαρὰ λογικῆς πλευρᾶς. Ὁ κ. Μπόννης ὑπεστήριξεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ δικαιολογία διὰ τὸν ἰατρὸν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ «θεράπων» μετατρέπεται εἰς «δήμιον», ἐπὶ πλέον δὲ ὑφίσταται κίνδυνος νὰ χάσουν οἱ ἀσθενεῖς τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἰατρὸν ἐὰν τοῦ παρασχεθοῦν καὶ νομικὰ δικαιώματα.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ

Τὴν περὶ εὐθανασίας συζήτησιν ἐχαρκτήρισε, κατὰ κάποιον τρόπον, ὡς δξὺμωρον, ὁ Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας κ. Ι. Θεοδωρακόπουλος, αἰτιολογήσας τὴν γνώμην του αὐτὴν μὲ τὸ ὅτι σήμερον ὁ ἄνθρωπος ἐπινοεῖ ἀκαταπαύστως τόσα καὶ τόσα μέσα ὁμαδικῆς ἐξοντώσεως. Ὁ κ. Θεοδωρακόπουλος ἀνεφέρει ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἡ ἔννοια τῆς εὐθανασίας ἔχει πολὺ ἐδρύτερον περιεχόμενον ἀπὸ αὐτὸ πού τῆς διδεδεικῆ Ἰατρικῆ, καὶ ὅτι ὁ θάνατος ὡς θάνατος εἶναι ἕνα «ἀπόλυτον γεγονός», δηλαδή ἡ λογικὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ προσπελάσῃ, ἀλλὰ κἀμνεὶ τὸν ἀρνητικὸν καθορισμὸν του. Ὁ Καθηγητῆς ἐπέμεινε ἰδιαιτέρως εἰς τὸ ὅτι φιλανθρωπία σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀπόλυτον ἀξίαν καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ ὅποιοσδήποτε ἄνθρωπος εἶναι ἀναντικατάστατος. Ἐν κατακλείδι εἶπεν ὅτι ὁ ἰατρός, ὅσα ἐπιχειρήματα καὶ ἂν ἔχη, δὲν ἔμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ τί ἐπιφυλάσσει αὐρίον ἢ ἐπιστήμη δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θεωρεῖται σήμερον ἀνάτοσ.

Καὶ μίᾳ παρένθεσις: ὁ προεδρεύων τῆς συζήτησεως Καθηγητῆς κ. Λουῖρος συνέστησε νὰ περιορισθοῦν ὠρισμένοι ἐπιδοκιμαστικαὶ ἐκδηλώσεις ἐκ μέρους τοῦ ἀκροατηρίου, διότι, ἄλλως, θὰ παρετεινετο ἡ ταλαιπωρία τῶν ὀρθίων ἀκροατῶν. Ὅποτε παρενέβη ὁ κ. Παπανδρέου: «Δηλαδή δὲν πρέπει νὰ γίνονται διακοπαί, χάριν τῆς... εὐζωίας».

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησεν ὁ συνεργάτης τοῦ «Βήματος» κ. Ε. Παπανοῦτσος, ὁ ὅποιος ἐχαρκτήρισε τὴν εὐθανασίαν ὄχι βράχυνσιν τῆς ζωῆς ἀλλὰ συντόμωσιν τῆς διαδικασίας τοῦ θανάτου. Ὁ κ. Παπανοῦτσος προέβαλε, μὲ ἐνάργειαν, διάλογον μὲ ἰατρὸν καὶ ἐτόνισεν ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις θὰ τοῦ ἔλεγε: «Πάρε καὶ αὐτὴν τὴν εὐθύνην καὶ βοήθησέ με». Ὁ ὁμιλητῆς προσέθεσεν ὅτι εἶναι φοβερὰ σκληρὸν νὰ παρατείνεται ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀγωνία ἐνὸς καταδικασμένου ἀσθενοῦς. Φυσικὰ τὸ πρόβλημα εἶναι δύσκολον, ἀλλὰ ὁ ἰατρός πρέπει νὰ εἶναι συνηθισμένος νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὸσον δύσκολα προβλήματα.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

Ἡ δευτέρα φάσις τῆς συζήτησεως ἀφεῶρα τὴν διατύπωσιν συγκεκριμένων προτάσεων ἐκ μέρους τῶν ὁμιλητῶν. Ὁ κ. Παπακωνσταντίνου ἐτόνισεν ὅτι ἐνὸς χιλιάδες ἀτόμων εἰς ὀλόκληρον τὸν Κόσμον αὐτοκτονοῦν ἑτησίως ἐπειδὴ πάσχουν ἀπὸ ἀνιάτους νόσους, διατὶ νὰ εἶναι ἀνήθικος, ἅπαν-

θρωπος καὶ ἀντικεινωικὴ ἢ βοήθεια πού παρέχει ὁ ἰατρός εἰς ἕνα ἀνεκκλήτως καταδικασμένον ἀσθενῆ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ βίου, καὶ μάλιστα ἀνωδύτως; Καὶ προέτεινε τὴν σύστασιν συμβουλίου μὲ πλειονας τοῦ ἐνὸς ἰατροῦς.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἐταιρείας Εὐγονικῆς κ. Μάριος Ραφαῆλ ἀνεφέρθη εἰς τὸ θέμα ἀπὸ τὴν σκοπιὰν τοῦ κοινωνιολόγου, τονίσας ὅτι οἱ νομικοὶ δέον νὰ ἀναζητήσουν σχήματα χαρακτηρισμοῦ τῆς εὐθανασίας ὡς μὴ ἀδικήματος. Ἄνεγνώρισεν ὡς λίαν δυσχερῆ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐνάρξεως τῆς διαδικασίας τοῦ θανάτου τοῦ ἀνιάτους πάσχοντος καὶ ἐχαρκτήρισεν ὡς ἀσυμβίβαστον τὴν ἰδέαν δημοουργίας Συμβουλίου Εὐθανασίας. Ἐπίσης ὁ παιδίατρος κ. Σπ. Δοξιάδης παρέσχε συμπληρωματικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις ἰατροῦ καὶ ἀνιάτους πάσχοντος παιδίου, εἶπε δὲ ἐπιγραμματικῶς ὅτι τὸ «ἀπόλυτον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς» ἔχει παραβιασθῆ κατ' ἐπανάληψιν κατόπιν τῆς ἐπιβολῆς τῆς θανατικῆς ποινῆς.

Ἐν συνεχείᾳ ἐδευτερολόγησεν ὁ Καθηγητῆς κ. Τσιριντάνης, τονίσας ὅτι πᾶσα σκέψις περὶ ἐφαρμογῆς θεομοῦ τοῦ Καϊάδα εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ ὀδηγεῖ εἰς Ἄδολφους Χίτλερ. Ἀπὸ καθαρῶς νομικῆς πλευρᾶς εἶπεν ὅτι θὰ ἐψήφισεν ἐναντίον τῆς ἐξομοιώσεως τοῦ ἰατροῦ μὲ «φονέα» καὶ προέβαλε μίαν μέσων λύσιν. Δηλαδή ὁ ἰατρός εἰς περιπτώσεις εὐθανασίας νὰ κρίνεται ἀπὸ τοὺς ἐνδόρκους, ἤτοι κρίσις ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀποκλειομένης τῆς σχέσεως δικαστῶν πρὸς κατηγορούμενον.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Εὐγονικῆς Καθηγητῆς κ. Ν. Λουῖρος ἐκλείσειε τὴν συζήτησιν ἀναφερθεὶς διεξοδικῶς εἰς τὴν εἰδικὴν θέσιν τοῦ ἰατροῦ. Ἐτόνισεν ὅτι ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει ὁ ἰατρός εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ δῆμιος, καὶ παραλλήλως ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν περὶ Συμβουλίου Εὐθανασίας. Ὁ κ. Καθηγητῆς ἐπεσήμανεν ἰδιαιτέρως τὴν ἀνάγκην ὅπως οἱ ἰατροὶ ἐξαντλοῦν τὰς δυνατότητάς των ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς διαγνώσεως καὶ ὅτι συχνάκις ἡ βούλησις τοῦ ἀσθενοῦς ἔχει περιέργους ἐκδηλώσεις. Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων τῶν ἀνιάτους πάσχόντων ὁ ἰατρός δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ ἐπαρκῶς ἀναλγητικὰ, ἀλλὰ τὸ μαρτύριον διὰ τὸν ἀσθενῆ ἀφορᾷ τὴν ψυχικὴν κατάστασίν του. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ τί θὰ συμβῇ αὐρίον, ἔχει φιλοσοφικὴν καὶ θεωρητικὴν ἀξίαν ὄχι ὅμως καὶ πρακτικὴν, ὁ δὲ ἰατρός ἐνεργεῖ ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ «σήμερον». Κατὰ συνέπειαν δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζεται τὸ πρόβλημα, ὁ ψυχικὸς πόνος, αὐτοῦ τούτου τοῦ ἰατροῦ.

Ἐφημερὶς *Τὸ Βῆμα*, 8 Μαρτίου 1961

